

Students' attitudes about the importance of political, social, cultural and economic factors in increasing online privacy literacy

Zohre Azizi¹
Saleh Rahimi²
Vakil Ahmadi³

Received: 13/09/2020
Accepted: 13/06/2021

Abstract

The purpose of this study is to determine the attitude of Razi University students about the importance of political, social, cultural and economic factors in increasing online privacy literacy. The present research has been applied and surveyed. The statistical population of this study includes all students of Razi University (11268 people) in the academic year of 99-98. The sample size was 372 people using Morgan table and relative stratified random sampling method was determined. A researcher-made questionnaire on the importance of political, social, cultural and economic factors in increasing online privacy literacy was used to collect research data. Cronbach's alpha coefficient was obtained for the importance of political factors (0.823), social factors (0.797), cultural factors (0.833) and economic factors (0.883). Findings indicate the importance of political, social, cultural and economic factors in increasing online privacy literacy. The most importance is related to economic factors (14.25 out of the average value of 12) and the least importance is related to political factors (11.9 out of the average value of 12). Also, gender and educational level have a significant relationship with the importance of these factors. And women and people with higher education pay more attention to political, social, cultural and economic factors in increasing online privacy literacy. Therefore, given the importance of political, social, cultural and economic factors, students should increase online privacy literacy by acquiring the necessary knowledge and skills. And the awareness of officials about the importance of factors affecting the increase of online privacy literacy, can lead to more accurate planning and improvement of educational and research policies for students.

Keywords: Internet, privacy risks, privacy concerns, cyberspace, personal information protection.

1. Master of Information Science and Knowledge, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran (Z.azizi.1396@gmail.com).

2. Associate Professor, Department of Information Science and Epistemology, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran (Corresponding Author) (S.rahimi@razi.ac.ir).

3. Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran (V.ahmadi@razi.ac.ir).

نگرش دانشجویان درباره اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱

زهره عزیزی*

صالح رحیمی**

وکیل احمدی***

چکیده

هدف این پژوهش تعیین نگرش دانشجویان دانشگاه رازی درباره اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط است. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه رازی (۱۱۲۶۸ نفر) در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان، ۳۷۲ نفر و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی تعیین شد. برای گردآوری داده‌های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ برای اهمیت عوامل سیاسی (۰/۸۲۳)، عوامل اجتماعی (۰/۷۹۷)، عوامل فرهنگی (۰/۸۳۳) و عوامل اقتصادی (۰/۸۸۳) به دست آمد. یافته‌ها نشان‌دهنده وجود اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط است. بیشترین اهمیت مربوط به عوامل اقتصادی (۱۴/۲۵ از مقدار متوسط ۱۲) و کمترین اهمیت مربوط به عوامل سیاسی (۱۱/۹ از مقدار متوسط ۱۲) است. همچنین جنسیت و مقطع تحصیلی با میزان اهمیت این عوامل ارتباط معناداری دارند و زنان و افراد با تحصیلات بالاتر، اهمیت بیشتری را برای عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط قائل هستند. بنابراین، دانشجویان باید باتوجه به اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نسبت به افزایش سواد حریم خصوصی برخط از طریق کسب آگاهی و مهارت‌های لازم اقدام نمایند و آگاهی مسئولان از اهمیت عوامل مؤثر بر افزایش سواد حریم خصوصی برخط، می‌تواند منجر به برنامه‌ریزی دقیق‌تر و بهبود سیاست‌های آموزشی و پژوهشی برای دانشجویان شود.

واژگان کلیدی: اینترنت، خطرات حریم خصوصی، نگرانی حریم خصوصی، فضای مجازی، حفاظت از اطلاعات شخصی.

*کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
(Z.azizi.1396@gmail.com).

**دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول)
(S.rahimi@razi.ac.ir).

***استادیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
(V.ahmadi@razi.ac.ir).

مقدمه

اینترنت و فضای مجازی با ورود به زندگی انسانی، به‌رغم تمام محاسن و مزایای آن، یکسری دغدغه‌ها و نگرانی‌هایی را بر جامعه تحمیل کرده است. موضوعی که در تمام جوامع اهمیت داشته و محدود به جامعه و یا اقلیتی خاص نمی‌شود. روشن است که فضای مجازی، مجموعه‌ای از نکات مثبت و منفی است؛ اما توجه به مزایای استفاده از فضای مجازی نباید ما را از تهدیدهای آن غافل کند. یکی از مهمترین این مشکلات امنیت حریم خصوصی برخط است (امانی‌کلاریجانی، ۱۳۹۶، ص. ۹۰).

حریم زندگی خصوصی، امروزه به دلیل ظهور فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی نوین مورد تهدید قرار گرفته است. از یک‌سو، اینترنت دسترسی به داده‌های شخصی، همچنین تحریف و تخریب آن‌ها و نیز بهره‌برداری از هویت اشخاص و انتشار این اطلاعات را برای اهداف غیرمجاز تسهیل می‌کند و از سوی دیگر، امکان ردیابی اطلاعات مرتبط با هویت فرد و محتوای پیام‌های ارسالی را فراهم می‌سازد (زرکلام، ۱۳۸۶، ص. ۱۷۳). امروزه اطلاعات در مورد ما از طریق اینترنت قابل دسترس، قابل ذخیره و قابل دستکاری است و داده‌ها مورد جستجو، اشتراک، خرید و فروش، تحلیل، دزدیده یا مورد استفاده توسط دولت، شرکت‌ها، بنگاه‌ها و افراد با انگیزه‌های متفاوت می‌شود، بدون اینکه ما آگاهی و توافق کرده باشیم (Buchanan et al., 2007)؛ به نقل از کیانی چلمردی، زردی‌گیگلو و خاکدال، ۱۳۹۵، ص. ۸۵). بنابراین، یکی از نگرانی‌های اساسی دربارهٔ برخط بودن کاربران اینترنت، حفظ حریم خصوصی‌شان است. برای هر فرد ممکن است اطلاعات خاصی حریم خصوصی او حساب شود که اگر از طریق اینترنت یا هر روش دیگری فاش شود، ضررهای هنگفتی به شخصیت، موقعیت، مال یا آبروی او وارد شود. اطلاعاتی مانند مسائل خانوادگی یا مالی یا پزشکی از این نوع اطلاعات است (منافی و رضایت‌پور، ۱۳۹۷، ص. ۱۳).

یکی از دلایلی که سبب گسترش جرائم نقض حریم خصوصی در فضای اینترنت شده است، نبود آگاهی در مورد شیوه‌های حفظ حریم خصوصی و امنیت در میان کاربران این فناوری است. چراکه همواره افراد سودجویی وجود دارند که با سرقت اطلاعات شخصی، افراد ناآگاه را مورد سوءاستفاده قرار دهند. از این‌رو، به‌کارگیری روش‌ها و

راهکارهای مختلف برای پیشگیری و حفاظت از حریم خصوصی رو به افزایش است و با وجود افزایش خطرات که در استفاده از اینترنت وجود دارد، فناوری و راهکارهای لازم برای کنترل این شبکه نیز رو به گسترش است.

سواد حریم خصوصی برخط به عنوان دانشی برای حفاظت از اطلاعات شخصی، سواد ضروری برای زندگی در عصر دیجیتال است که با فراهم کردن دانش در مورد آگاهی از شیوه عملکرد سازمان‌ها، مؤسسات و ارائه‌دهندگان خدمات برخط^۱، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط و حفاظت از داده‌ها^۲، آگاهی از قوانین و جنبه‌های قانونی حفاظت از داده‌های برخط^۳ و آگاهی از راهکارهای لازم برای کنترل حریم خصوصی فردی^۴، کاربران را در حفظ اطلاعات‌شان یاری می‌رساند. (Trepte et al., 2015, p. 2)

(Debatin, 2011, p. 51) سواد حریم خصوصی را یک نگرانی آگاهانه برای حفظ حریم خصوصی و راهبردهای مؤثر برای محافظت از آن، تعریف می‌کند. این سواد مهارتی است که لازم است کاربران در کنار استفاده از اینترنت به عنوان یک رسانه تعاملی به آن مجهز شوند؛ چراکه استفاده از اینترنت بدون داشتن سواد حریم خصوصی برخط، می‌تواند با اثرات نامطلوبی همراه باشد. به همین دلیل لازم است تا کاربران نسبت به کسب این سواد در همه ابعاد آن اقدام کنند و از آسیب‌ها و زیان‌های ناشی از عدم کسب سواد حریم خصوصی برخط در امان بمانند.

عوامل مختلفی بر میزان سواد حریم خصوصی برخط مؤثر است که می‌تواند انگیزه افراد را در افزایش این سواد، تحت‌الشعاع قرار دهد. یکی از مهمترین عوامل، ممکن است نگرانی‌های سیاسی و امنیتی کاربران اینترنت باشد که به خاطر نظارت دولت بر اطلاعات آنان در اینترنت به وجود آید. عامل دیگر، عقاید، ارزش‌ها و باورهای فرهنگی است که افراد بر اساس آن محدوده‌ای حفاظت از حریم خصوصی خود را مشخص می‌کنند و در جوامع مختلف متفاوت است. روابط اجتماعی افراد با خانواده، دوستان و دیگر گروه‌هایی

-
1. Knowledge about practices of organizations, institutions and online services providers
 2. Knowledge about technical aspects of online privacy and data protection
 3. Knowledge about laws and legal aspects of online data protection
 4. Knowledge about user strategies for individual privacy regulation

که با آنان رابطه دارد می‌تواند از طریق کنترل اجتماعی و آبروی اجتماعی آنان در جامعه، بر بروز رفتارهای پرخطر تأثیرگذار باشد و افراد را به سمت راهکارهایی برای حفاظت از اطلاعات‌شان متمایل کند. همچنین خطرات اقتصادی است که با گسترش جرائم مالی اینترنتی از طریق دسترسی به اطلاعات شخصی افراد به‌وجود آمده است و فقدان آگاهی درخصوص رویه‌های حفظ حریم خصوصی و امنیت در میان کاربران این فناوری موجب پیامدهای مالی برای آنان می‌شود و می‌تواند کاربران اینترنت را به سمت بهره‌گیری هر چه بیشتر از سواد حریم خصوصی برخط سوق دهد.

علاوه‌بر عوامل ذکرشده برخی ویژگی‌های فردی نیز در این زمینه می‌تواند نقش داشته باشد. بر اساس نظریه حریم خصوصی ارتباطات، جنسیت افراد از شاخص‌های تأثیرگذار بر تعریف مرزهای حریم خصوصی و به‌کارگیری قواعد گوناگون برای قاعده‌مند کردن آن است. این نظریه ریشه این تفاوت را فرآیندهای اجتماعی شدن و انتظارات فرهنگی متفاوت برای زنان و مردان می‌داند (Petronio, 2002, p. 24)؛ به نقل از سیاسی‌راد و بیچرانلو، ۱۳۹۶، ص. ۱۳۱) و به نظر برخی از پژوهشگران زنان نگرانی بیشتری در مورد حریم خصوصی برخط دارند (Baruh, Secinti & Cemalcilar, 2017; Moscardelli & Divine, 2007; Sheehan, 1999; & Youn, 2009). براین اساس انتظار می‌رود به دلیل خطرات و پیامدهای فرهنگی بیشتری که در برخی جوامع برای حریم خصوصی زنان وجود دارد، اهمیت بیشتری برای حفظ آن قائل شوند. همچنین سطح تحصیلات کاربران ممکن است عامل مهم دیگری در این زمینه باشد. چراکه افرادی که از تحصیلات بیشتری برخوردار هستند در مورد خطرات حریم خصوصی و استفاده از راهکارهای فنی برای مقابله با آن شناخت بیشتری خواهند داشت و این شناخت رفتار محافظتی آنان از حریم خصوصی‌شان را تحت تأثیر قرار دهد.

بدین ترتیب عوامل مختلفی وجود دارد که می‌تواند انگیزه‌های کاربران را برای به دست آوردن سواد حریم خصوصی برخط تحت‌الشعاع قرار دهد. بنابراین به‌لحاظ اهمیت فراوان مسئله سواد حریم خصوصی برخط به‌عنوان یکی از ضروریات عصر دیجیتال، نیازمند آن است که توجه بیشتری به اهمیت عوامل مؤثر بر آن صورت گیرد تا از نتایج آن درجهت بهره‌گیری از سواد حریم خصوصی برخط استفاده کرد. علاوه‌براین، نتایج

این پژوهش می‌تواند در بهبود برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها و مدارس، نهادهای فرهنگی کشور، دستگاه‌های اجرایی دولتی، رسانه‌ها و سایر مراکزی که می‌توانند در این امر نقشی داشته باشند و همچنین عموم مردم، مؤثر بوده و با ارائه پیشنهاداتی آغازگر راهی باشد که باعث افزایش سواد حریم خصوصی در بین جامعه‌ی پژوهشی و دیگر کاربران اینترنت گردد.

اهداف این مقاله عبارت‌اند از:

۱. تعیین نگرش دانشجویان در خصوص اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان.
۲. تعیین ارتباط بین ویژگی‌های فردی و نگرش دانشجویان درباره اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط.

۱. چارچوب نظری

۱-۱. حریم خصوصی

به‌رغم اینکه حق حفظ حریم خصوصی در قوانین کشورهای مختلف به‌عنوان یکی از حقوق ثابت‌شده، برای هر فردی شناخته شده است، هنوز صاحب‌نظران برجسته دنیا نتوانسته‌اند بر سر تعریفی واحد به توافق برسند؛ زیرا تعریف حریم خصوصی در جوامع مختلف، به عواملی مثل فرهنگ، زمینه‌های اجتماعی و محیطی، زمان و روحیات افراد، وابسته است و به‌لحاظ متفاوت بودن این‌گونه عوامل در کشورهای گوناگون و نیز نسبت به اشخاص مختلف، تعیین معیارهای مشخص و تعریف جامع برای آن امری دشوار است.

Alan Wiesten (1967, p. 8)؛ به نقل از بخشایشی بایقوت و حیدری منور، ۱۳۹۶، ص. ۲۰۹) در کتاب حریم خصوصی و آزادی، عبارت حریم خصوصی را بدین صورت تعریف می‌کند: «حق افراد برای مشخص کردن اینکه اطلاعات شخصی‌شان چه زمانی، چگونه و به چه میزانی می‌تواند به دیگران منتقل گردد». در تعریف دیگر، حریم خصوصی محدوده‌ای از زندگی شخص است که به‌وسیله قانون و عرف تعیین شده و ارتباطی با عموم ندارد؛ به‌نحوی که دخالت دیگری در آن ممکن است باعث جریحه‌دار شدن

احساسات شخص یا تحقیر شدن وی نزد دیگران به‌عنوان موجود انسانی شود (رحمدل، ۱۳۸۴، ص. ۱۲۸). به‌طورکلی از تعاریف حریم خصوصی که صاحب‌نظران ارائه کرده‌اند می‌توان استنباط کرد که حریم خصوصی، حق افراد در مورد تصمیم‌گیری در مورد اطلاعات شخصی‌شان است و این حق هرگونه مداخله دیگران را در زندگی خصوصی آن‌ها سلب می‌کند.

۱-۲-۱. ناقضان اصلی حریم خصوصی برخط

امروزه پیشرفت فناوری اطلاعات و فضای مجازی و توسعه یافتن شرکت‌های تجاری و غیرتجاری و افزایش نیاز حکومت‌ها به جمع‌آوری مقدراری از اطلاعات از جمله داده‌های شخصی افراد برای ارائه خدمات، حمایت امنیت ملی و مبارزه با جرائم و غیره، سبب شده که داده‌های شخصی افراد با خطرات بزرگ و متعدد روبه‌رو شوند. فتحی و شاهمرادی (۱۳۹۶، صص. ۲۳۹-۲۴۰) در پژوهشی، ناقضان حریم خصوصی برخط را موارد زیر عنوان کردند:

۱-۲-۱-۱. دولت‌ها

در سال‌های اخیر، گسترش استفاده از اینترنت، قابلیت دولت‌ها را در گردآوری، نگهداری و انتقال اطلاعات شخصی شهروندان به طرز چشم‌گیری افزایش داده است. دولت‌ها از یک سو نیاز به جمع‌آوری حداکثری اطلاعات شهروندان دارند تا بتوانند امنیت را در جامعه برقرار سازند و از سوی دیگر، این خیل عظیم اطلاعات جمع‌آوری شده، بدون رضایت شهروندان جزء مهمترین نگرانی‌هایی است که ممکن است باعث نقض حریم خصوصی آنان گردد.

۱-۲-۱-۲. شرکت‌ها و کسب درآمد از حریم افراد

شرکت‌های مختلفی در جهان هستند که یکی از منابع درآمدشان نقض حریم خصوصی یا استفاده از اطلاعات شخصی است. شرکت‌ها با رصد فعالیت کاربران در محیط اینترنت، علاقه‌مندی‌ها و سایر اطلاعات کاربران را متوجه می‌شوند و آنگاه با فروش این اطلاعات به شرکت‌های تولیدکننده کالا و خدمات، درآمد به دست می‌آورند.

۳-۲-۱. هکرها و کاربران: ناقضانی با انگیزه‌های مختلف

هکرها با انگیزه‌های مختلف، از انگیزه‌های شخصی گرفته تا کسب پول، به نقض حریم خصوصی افراد اقدام می‌کنند. اهدافی مثل منافع مالی و اخاذی، باج‌گیری فردی و گروهی در صدر انگیزه‌های آنان قرار دارد و پس‌از آن انگیزه‌های سیاسی، تخریب و ترور شخصیت‌های مهم و بین‌المللی دیگر دامنه گسترده فعالیت آنان را تشکیل می‌دهد.

۲. سواد حریم خصوصی برخط

Trepte et al. (2015, p. 8) بیان داشتند که سواد حریم خصوصی برخط، دانش حفاظت از داده‌های شخصی و راهکارهای حفاظت از آن است و آن را ترکیبی از دانش واقعی^۱ یا روایتی^۲ (دانش چستی^۳) و دانش فرایندی^۴ (دانش چگونگی^۵) درباره‌ی حفظ حریم خصوصی برخط، می‌دانند. باتوجه‌به دانش واقعی، سواد حریم خصوصی برخط به دانش کاربران درخصوص جنبه‌های فنی حفاظت از اطلاعات برخط، قوانین و دستورالعمل‌ها حفاظت از اطلاعات برخط و همچنین آگاهی از شیوه ارائه‌دهندگان خدمات برخط اشاره دارد. از منظر دانش فرایندی، سواد حریم خصوصی برخط، شامل توانایی کاربران درباره اعمال راهکارهای برای کنترل حریم خصوصی و حفاظت از داده‌های شخصی است. برخورداری از دانش راهکارهای کنترل فردی حریم خصوصی از سوی کاربران در برخی مقیاس‌ها از الزامات برخورداری افراد از سواد حریم خصوصی برخط، قلمداد شده است. عزیزی، ۱۳۹۹، ص. ۱۸۹.

۳. عوامل مؤثر بر سواد حریم خصوصی برخط

عوامل مختلفی بر میزان سواد حریم خصوصی برخط مؤثر است که می‌تواند انگیزه‌های افراد را در افزایش این سواد، تحت‌الشعاع قرار دهد.

-
1. Factual
 2. Declar
 3. Knowing that
 4. Procedural
 5. Knowing how

یکی از مهمترین عوامل، ممکن است نگرانی‌های سیاسی و امنیتی کاربران اینترنت باشد. اینترنت از قابلیت مناسب برای برقراری ارتباط بین فعالان سیاسی، گروه‌های مخالف و اشاعه دیدگاه‌های آن‌ها و افشای اسناد محرمانه، فساد حکومتی، جمع‌آوری شکایت‌های اینترنتی، سازماندهی رفتارهای سیاسی و اشاعه اطلاعات سیاسی در سطح جهانی برخوردار است (عبداللهیان و حقگوئی، ۱۳۸۸، ص. ۸). ازسویی دیگر، برخی از دولت‌ها با توجیه حفظ امنیت عمومی و یا جلوگیری از اعمال تروریستی، خود را محق می‌دانند تا بر فعالیت‌ها و پیام‌ها و ارتباطات کاربران اینترنتی نظارت نموده و موارد مشکوک آن را ثبت نمایند.

استفاده از ابزارهای نظارتی توسط دولت‌ها، نگرانی‌هایی را برای کاربران اینترنت به وجود می‌آورد و اگر در محیطی این حس در مردم ایجاد شود که به دلیل بی‌اعتمادی به آنها، همواره تحت نظارت حکومت قرار دارند، این امر به شدت در نحوه فعالیت آن‌ها تأثیر خواهد گذاشت (جلالی فراهانی، ۱۳۸۲، ص. ۱۵۴). چراکه ممکن است آن را تهدیدی برای حریم خصوصی خود به شمار آورند.

عامل دوم، عقاید، ارزش‌ها و باورهای فرهنگی است؛ مفهوم حریم خصوصی دارای ریشه‌های عمیقی در مباحث جامعه‌شناختی و انسان‌شناختی بوده که این امر حاکی از ارزش‌های مختلف این مفهوم در فرهنگ‌های مختلف است (فتحی و شاهمرادی، ۱۳۹۶، ص. ۲۳۲) و جوامع مختلف متناسب با دیدگاه و فرهنگ خود مرزهای متفاوتی برای حریم شخصی افراد قائل‌اند که می‌خواهند دیگران به آن راه نیابند. برای مثال اطلاع از عقاید شخصی یا فرد موردعلاقه و یا سرگرمی‌های اشخاص در کشورهای مختلف با حساسیت‌های گوناگونی همراه است و یا انتشار تصاویر و فیلم‌های خانوادگی و خصوصی در اینترنت که به راحتی در دسترس دیگران قرار می‌گیرد؛ در جوامع مختلف با توجه به فرهنگ و ارزش‌ها، پیامدهای مختلفی برای افراد ممکن است داشته باشد.

از آنجاکه حریم خصوصی محدوده‌ای است که فرد بر اساس ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی برای خود قائل است، جامعه نیز بر اساس هنجارها و ارزش‌های موجود قوانین حریم خصوصی را تعیین می‌کند. همچنین دین و آیین و مذهب فرد و باورها و اعتقادات

افراد که برخاسته از فرهنگ جامعه‌ای است که در آن زندگی می‌کند نیز احتمالاً در تعیین ارزش‌ها و اهمیت حریم خصوصی مؤثر است.

سوم، موقعیت و روابط اجتماعی افراد است؛ روابط اجتماعی افراد با خانواده، دوستان و دیگر گروه‌هایی که با آنان رابطه دارد می‌تواند از طریق کنترل اجتماعی و به سبب شهرت آنان در جامعه، بر بروز رفتارهای پرخطر تأثیرگذار باشد و این روابط حتی ممکن است رفتارهای افراد در اینترنت را نیز تحت تأثیر قرار دهد. در واقع اگر مردم پیوندهای قوی با خانواده، دوستان و آشنایان داشته باشند، افشای اطلاعات شخصی خود را کمتر می‌کنند و یا به سمت راهکارهایی برای حفاظت از اطلاعات‌شان متمایل می‌شوند و در صورت تضعیف روابط اجتماعی و آزادی از قیود اجتماعی، احتمال اینکه نگرانی کمتری از عواقب نقض حریم خصوصی‌شان داشته باشند، بیشتر می‌شود. به بیانی دیگر روابط اجتماعی بیشتر موجب تعهد و هم‌نوایی با نظام هنجاری و ارزشی جامعه می‌گردد (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۶، ص. ۱۱۲)؛ بنابراین انتشار اطلاعاتی که روابط اجتماعی و آبروی افراد را به خطر می‌اندازد به حداقل ممکن تنزل می‌یابد. برعکس، کسانی که چنین روابط اجتماعی ندارند، نگران این نیستند که روابط اجتماعی خود را به خطر اندازند؛ بنابراین احتمال دارد که از حریم خصوصی برخط‌شان نیز خیلی حفاظت نکنند؛ یعنی روابط اجتماعی افراد در جامعه یکی از عواملی است که عواقب بیشتری برای فرد به دنبال دارد و ضعف چنین تمایلات و پیوندهایی موجب می‌شود که فرد خود را در افشای اطلاعات بدون حفاظت آزاد بداند.

چهارم، خطرات اقتصادی است که با گسترش جرائم مالی اینترنتی از طریق دسترسی به اطلاعات شخصی افراد به وجود آمده است. باتوجه به اهمیت کاهش سفرهای غیرضروری روزانه، انجام امور مالی و بانکی از طریق اینترنت رشد کرد و همچنین با توسعه خرید برخط، پرداخت وجوه نیز از این مسیر فراهم شده است؛ اما در کنار آن، رشد جرائم در حوزه مالی نیز از طریق اینترنت گسترش یافت و هکرها و سارقان اینترنتی با دسترسی به اطلاعات حساب افراد، امکان جابجایی وجوه را یافتند (نکویی مهر و حسینی فر، ۱۳۹۷، ص. ۲۳۳). چنانچه سایبانی و کریمی (۱۳۹۷، ص. ۱۲۶) بیان کردند که ۸۴ درصد جرائم در فضای مجازی، جرائم مالی هستند.

امنیت مالی افراد از حقوق اساسی فرد محسوب می‌شود که به دلیل انواع خطرات، ضعف فنی و آموزش صحیح، مورد حمله مجرمین مختلف قرار می‌گیرد و یکی از جدی‌ترین دلایلی که سبب شیوع کلاهبرداری در فضای اینترنت شده است، فقدان آگاهی در خصوص رویه‌های حفظ حریم خصوصی و امنیت در میان کاربران این فناوری است. لذا، در راستای نگرانی‌هایی به وجود آمده، افراد ممکن است برای حفظ و حمایت از اطلاعات شخصی خود، به سمت بهره‌گیری از سواد حریم خصوصی برخط متمایل شوند و عوامل اقتصادی از جمله عوامل مؤثر در افزایش سواد حریم خصوصی برخط آنان باشد. همان‌طور که Acquisti & Grossklags (2004) و Cofone (2015) در پژوهش‌های خود بیان کردند، ملاحظات اقتصادی بر رفتار حفاظت از حریم خصوصی کاربران تأثیر دارد.

باتوجه به عنوان تحقیق و یافته‌های موجود در ادبیات موضوع شکل زیر رابطه بین تئوری و کار جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات را نشان می‌دهد.

شکل ۱: اهمیت عوامل مؤثر در افزایش سواد حریم خصوصی برخط

۴. پیشینه پژوهش

مرور پژوهش‌های مربوط به حریم خصوصی برخط نشان می‌دهد، پژوهشگران تحقیقات متعددی را پیرامون این موضوع نظیر رفتارهای حفاظت از حریم خصوصی برخط، نگرانی‌های حریم خصوصی برخط و انگیزه‌های حفاظت از حریم خصوصی برخط انجام داده‌اند ولی تعداد محدودی به سواد حریم خصوصی برخط پرداخته‌اند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

سیاسی‌راد و بیچرانلو (۱۳۹۶) در پژوهشی ضمن بررسی تناقض حریم خصوصی، مزایا و خطرهای خودافشاگری را مطرح کرده و بر اساس سواد حریم خصوصی برخط، برخی از راهبردهای اجتماعی و فناورانه را برای حل تناقض حریم خصوصی معرفی کرده است.

رحیمی، احمدی و عزیزی (۱۳۹۹) در مقاله‌ای ضمن بررسی نگرانی‌های حریم خصوصی افراد در اینترنت و تناقض حریم خصوصی، به سواد حریم خصوصی برخط و ابعاد آن، تهدیدات حریم خصوصی و راهکارهایی حفظ از آن و همچنین راه رسیدن به سواد حریم خصوصی برخط پرداختند و در نهایت، پیشنهادهایی برای افزایش این سواد ارائه دادند.

عزیزی، رحیمی و احمدی (۱۳۹۹) در پژوهشی به میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان و رابطه آن با ویژگی‌های فردی پرداختند و بیان کردند که سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان کمتر از مقدار متوسط است. بیشترین مقدار به مؤلفه «آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات» و کمترین مقدار به مؤلفه «مهارت‌های اجتماعی» تعلق دارد. همچنین مقطع تحصیلی و سابقه استفاده از اینترنت با سواد حریم خصوصی برخط ارتباط معناداری دارند.

Bellman, Johnson, Kobrin & Lohse (2004) در مقاله‌ای به این نتیجه رسیدند که بین ارزش‌های فرهنگی و میزان نگرانی رابطه وجود دارد و همچنین کاربران کشورهای بدون مقررات حفظ حریم خصوصی، نگرانی بیشتری در مورد حریم خصوصی‌شان دارند.

Dinev & Hart (2004) در پژوهشی نشان دادند که آگاهی اجتماعی تأثیر مثبت و سواد فناوری اینترنت تأثیر منفی را بر نگرانی‌های مربوط به حریم خصوصی اینترنت دارد.

Wirtz, Lwin & Williams (2007) در پژوهشی نشان دادند افزایش نگرانی‌های مالی مصرف‌کنندگان منجر به افزایش پاسخ‌های از قبیل ارائه اطلاعات شخصی نادرست، استفاده از فناوری‌های حفظ حریم خصوصی و امتناع از خرید می‌شود و همچنین سیاست‌ها و مقررات دولتی، نگرانی حریم خصوصی مصرف‌کننده را کاهش می‌دهد. Youn (2009) با استفاده از نظریه انگیزه محافظت راجرز، عوامل تعیین‌کننده نگرانی‌های مربوط به حفظ حریم خصوصی را که بر رفتار حفظ حریم خصوصی اثر می‌گذارد، شناسایی کرد. او بیان کرد که درک خطرات افشای اطلاعات، باعث افزایش و مزایای درک شده توسط مبادله اطلاعات، باعث کاهش نگرانی‌های امنیتی می‌شود.

Rotman (2009) چارچوبی را برای سواد حریم خصوصی در زمینه رسانه‌های اجتماعی ارائه کرد که شامل پنج مؤلفه بود: درک جنبه‌های مختلف اطلاعات شخصی؛ شناخت تعاملات اجتماعی برخط به‌عنوان یک مکان برای تهدیدات بالقوه حریم خصوصی؛ درک نتایج احتمالی انتشار اطلاعات در تعاملات اجتماعی برخط؛ ارزیابی خطرات و مزایای به اشتراک‌گذاری اطلاعات شخصی؛ تصمیم‌گیری در مورد زمان و چگونگی به اشتراک‌گذاری اطلاعات شخصی.

Veghes, Orzan, Acatrinei & Dugulan (2012) در پژوهشی مفهومی را با عنوان سواد حریم شخصی، به‌منظور توضیح نگرش مصرف‌کنندگان در مورد پردازش اطلاعات شخصی ارائه دادند و شاخص سواد حریم خصوصی را تعیین کردند.

Miltgen & Peyrat-Guillard (2014) از طریق مصاحبه به بررسی تأثیر نگرش‌های فرهنگی و نسلی بر نگرانی‌های حریم خصوصی در هفت کشور اروپایی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اگرچه تمامی گروه‌ها نگران حفظ حریم خصوصی اطلاعات هستند، اما ماهیت این نگرانی‌ها در میان گروه‌های مختلف و در میان افراد متفاوت است. آنان در بیان این نتیجه اظهار کردند که این تفاوت در نگرش‌ها و ادراک افراد به‌خاطر ارزش‌های فرهنگی هر گروه و تفاوت‌های فردی است.

Trepte et al. (2015) از طریق تحلیل منابع، مقیاسی را برای سواد حریم خصوصی برخط با پنج بعد (آگاهی از شیوه عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط، آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات، آگاهی از دستورالعمل‌های حفاظت از اطلاعات و آگاهی از راهکارهای لازم برای کنترل فردی) مطرح کردند.

نتایج پژوهش Weinberger, Zhitomirsky-Geffet & Bouhnik (2017) نشان داد که عوامل انگیزشی مانند نگرانی کاربران از حفظ حریم خصوصی و حس ناشناس بودن هنگام بازدید از وبسایت، قوی‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده سطح سواد حریم خصوصی برخط کاربران هستند.

Weinberger, Bouhnik & Zhitomirsky-Geffet (2017) بیان می‌کنند که کاربران با سطح بالایی از نگرانی از حریم خصوصی برخط و خودکارآمدی در حفظ حریم خصوصی، رفتار حفاظت از حریم خصوصی بیشتری دارند.

یافته‌های پژوهش Baruh, Secinti & Cemalcilar (2017) حاکی از آن است که نگرانی از حریم شخصی باعث می‌شود، کاربران کمتر از خدمات برخط و به اشتراک‌گذاری اطلاعات استفاده کنند و به سمت اقدامات محافظتی می‌روند. همچنین سواد حریم خصوصی باعث افزایش استفاده از اقدامات محافظتی می‌شود.

Weinberger & Bouhnik (2018) به این نتیجه رسیدند که با افزایش نگرانی کاربران در مورد حریم خصوصی‌شان در اینترنت، حفاظت از اطلاعاتشان را به شخصی‌سازی ترجیح می‌دهند.

باتوجه به اینکه اکثر پژوهش‌های مربوط به سواد حریم خصوصی برخط طی چند سال اخیر انجام شده است، تنها مقاله‌ای که به بررسی عوامل مؤثر بر سواد حریم خصوصی برخط پرداخته، پژوهش Weinberger, Zhitomirsky-Geffet & Bouhnik (2017) است؛ بنابراین از آنجاکه تاکنون پژوهشی مبتنی بر اهمیت عوامل (سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) در میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان صورت نگرفته است. لذا، پژوهش حاضر درصدد است تا به بررسی این موضوع در بین دانشجویان دانشگاه رازی بپردازد. چراکه جوانان بیشترین درصد کاربران اینترنت را تشکیل می‌دهند

(باستانی و لولایی، ۱۳۹۱، ص. ۱۲) و قشر عظیم این جوانان در دانشگاه‌ها مشغول به تحصیل هستند.

۵. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است و به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۱۲۶۸ دانشجویان دانشگاه رازی در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان، ۳۷۲ نفر و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی تعیین شد. مراحل انجام نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی این پژوهش به شرح زیر بود:

۱. در مرحله‌ی اول دانشجویان را بر اساس ۱۲ دانشکده محل تحصیل و همچنین ۳ مقطع تحصیلی آن‌ها طبقه‌بندی شده و توزیع افراد جامعه در بین هر یک از طبقه‌ها مشخص گردید.

۲. سپس، نسبت درصد و سهم هر یک از طبقه‌ها در کل جمعیت جامعه محاسبه شد.

۳. با توجه به سهم هر طبقه در جامعه، نسبت و سهم آن طبقه در افراد نمونه نیز معین گردید.

۴. در آخرین مرحله، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعداد افراد نمونه هر طبقه از بین کل همان طبقه انتخاب شد. اندازه نمونه در طبقات در جدول ۱ درج شده است.

جدول ۱: تعداد جامعه و نمونه آماری دانشجویان دانشگاه رازی

دانشکده‌ها	طبقات جامعه		کارشناسی		کارشناسی ارشد		دکتری	
	نمونه	جامعه	نمونه	جامعه	نمونه	جامعه	نمونه	جامعه
ادبیات و علوم انسانی	۱۳۶۳	۴۵	۴۸۷	۱۶	۱۲۶	۴		
تربیت بدنی و علوم ورزشی	۲۵۰	۸	۱۷۱	۶	۴۵	۲		
دامپزشکی	۶۲	۲	-	-	۲۲۵	۷		
شیمی	۳۵۱	۱۲	۹۶	۳	۱۰۴	۳		
علوم پایه	۱۰۶۸	۳۵	۳۰۳	۱۰	۹۴	۳		
علوم اجتماعی و تربیتی	۱۵۳۷	۵۱	۴۵۴	۱۵	۱۱۱	۴		

۳	۸۰	۷	۲۰۰	۱۲	۳۶۳	علوم و مهندسی کشاورزی
۵	۱۶۴	۲۱	۶۳۱	۵۹	۱۷۹۹	فنی و مهندسی
-	-	-	-	۴	۱۱۲	فنی و مهندسی اسلام‌آباد غرب
۱	۳۸	۵	۱۶۵	۱۵	۴۴۷	کشاورزی
-	-	-	-	۴	۱۱۸	کشاورزی سنقر
-	-	-	-	۱۰	۳۰۴	مدیریت و حسابداری جوانرود
۳۲	۹۸۷	۸۳	۲۵۰۷	۲۵۷	۷۷۷۴	جمع کل

برای گردآوری داده‌های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته اهمیت عوامل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط استفاده شده است که برای هر یک از عوامل ۴ سؤال مطرح شده است. برای پرسشنامه‌ها از مقیاس درجه‌بندی پنج گزینه‌ای لیکرت استفاده شده که شامل گزینه‌های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد بوده و به ترتیب نمره (۱، ۲، ۳، ۴ و ۵) برای آنها در نظر گرفته شده است. پرسشنامه‌ها با مراجعه مستقیم در اختیار دانشجویان قرار گرفت. البته به دلیل اینکه تعدادی از پرسشنامه‌ها خیلی ناقص تکمیل شده بودند، از فرایند تحقیق حذف شدند و به تعداد تمامی پرسشنامه‌های حذف شده، دوباره پرسشنامه تهیه شد و در اختیار تعداد دیگری از دانشجویان قرار گرفت. در نهایت طبق تعداد نمونه پژوهش ۳۷۲ پرسشنامه تکمیل گردید.

۶. تعاریف مفهومی در این پژوهش

۶-۱. سواد حریم خصوصی برخط

سواد حریم خصوصی برخط یعنی یک نوع درک متکی بر مهارت است که بر اساس آن می‌توان از حریم خصوصی برخط محافظت کرد.

۶-۲. عوامل سیاسی

نگرانی سیاسی نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی منفی افراد نسبت به تضييع حقوق سياسي خود توسط دولت و نهادهای امنیتی است و این احساس که نمی‌توانند آزادانه در فعالیت‌های سیاسی مشارکت داشته و به بیان نظرات سیاسی خود بپردازند.

۶-۳. عوامل اجتماعی

روابط اجتماعی به هرگونه کنش متقابل و ارتباط بین انسان‌ها گفته می‌شود. این روابط به خاطر تأثیر ارزش‌ها، قضاوت‌ها و کنترل اجتماعی موجب تعهد با نظام هنجاری و ارزشی جامعه می‌گردد و قرار گرفتن یک فرد در موقعیت‌های ساختاری و روابط اجتماعی رفتار او را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۶-۴. عوامل فرهنگی

فرهنگ مجموعه‌ای از افکار و اعمال، باورها و نیایدها، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای اعتقادی یک جامعه است که بر رفتار افراد جامعه مؤثر است. برای مثال افراد بر اساس ارزش‌ها و انتظارات فرهنگی محدودهای حفاظت از حریم خصوصی خود را مشخص می‌کنند.

۶-۵. عوامل اقتصادی

نگرانی اقتصادی افراد، ترس آنان در مورد خطر از دست دادن اموال‌شان است. روایی پرسشنامه توسط ۸ تن از صاحب‌نظران و اساتید علم اطلاعات و دانش‌شناسی، جامعه‌شناسی و علوم سیاسی مورد تأیید قرار گرفت و جهت سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از روش آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است و نتایج به‌دست آمده، نشانگر قابلیت اعتماد بالای ابزارهای پژوهش است.

جدول ۲: نتایج آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی اکتشافی سازه متغیرهای پژوهش

P	df	BT	KMO	سؤالات
۰/۰۰۰	۶	۵۲۷/۹۱۵	۰/۷۹۳	

پایایی	بار عاملی	به نظر شما اهمیت هر یک از عوامل زیر در افزایش سواد حریم خصوصی برخط (حفاظت از اطلاعات شخصی) افرادی که از اینترنت استفاده می کنند، به چه میزان است؟		
		۰/۷۶۴	۱- ترس از افشای عقاید سیاسی در اینترنت.	
		۰/۸۵۶	۲- مراجعه به سایت ها و وبلاگ های سیاسی شخصیت ها یا سازمان ها یا گروه های سیاسی.	
		۰/۸۲۸	۳- فعالیت های سیاسی افراد در اینترنت.	
		۰/۷۸۸	۴- استفاده حاکمیت سیاسی کشور از اطلاعات شخصی افراد در اینترنت.	
P	df	BT	KMO	
۰/۰۰۰	۶	۴۲۵/۷۰۳	۰/۷۹۲	
پایایی	بار عاملی	به نظر شما اهمیت هر یک از عوامل زیر در افزایش سواد حریم خصوصی برخط (حفاظت از اطلاعات شخصی) افرادی که از اینترنت استفاده می کنند، به چه میزان است؟		
		۰/۷۸۴	۵- پیامدهای که نقض حریم خصوصی، باتوجه به گستردگی روابط اجتماعی برای افراد دارد.	
		۰/۷۹۹	۶- گستردگی روابط قومی و خویشاوندی و ترس از افشای اطلاعات.	
		۰/۸۰۵	۷- کنترل اجتماعی که از طریق روابط اجتماعی اعمال می شود.	
		۰/۷۶۷	۸- موقعیت اجتماعی افراد در جامعه.	
P	df	BT	KMO	
۰/۰۰۰	۶	۵۵۹/۵۸۴	۰/۷۸۰	
پایایی	بار عاملی	به نظر شما اهمیت هر یک از عوامل زیر در افزایش سواد حریم خصوصی برخط (حفاظت از اطلاعات شخصی) افرادی که از اینترنت استفاده می کنند، به چه میزان است؟		
		۰/۸۱۹	۹- اهمیت فرهنگ جامعه به حفظ آبرو.	
		۰/۸۲۵	۱۰- پیامدهای که نقض حریم خصوصی (مثل افشای عکس های خانوادگی) باتوجه به فرهنگ جامعه برای افراد دارد.	
		۰/۸۳۴	۱۱- انتظارات فرهنگی که از زنان و دختران در مورد حفظ حریم خصوصی (مثل رعایت حجاب) وجود دارد.	
		۰/۷۸۷	۱۲- عقاید مذهبی که در فرهنگ جامعه است.	

P	df	BT	KMO	سؤالات
۰/۰۰۰	۶	۷۸۰/۷۱۷	۰/۸۱۷	
پایایی	بار عاملی	به نظر شما اهمیت هر یک از عوامل زیر در افزایش سواد حریم خصوصی برخط (حفاظت از اطلاعات شخصی) افرادی که از اینترنت استفاده می‌کنند، به چه میزان است؟		
	۰/۸۸۰	۱۳- نگرانی از حفظ اطلاعات حساب بانکی در تجارت الکترونیک.		
	۰/۸۹۸	۱۴- خطرات مالی در خریدهای اینترنتی.		
	۰/۸۷۱	۱۵- سرقت شماره رمز کارت بانکی در اینترنت.		
	۰/۷۹۲	۱۶- نگرانی از هک اطلاعات به‌منظور استفاده از هویت فرد برای جرائم مالی اینترنتی.		

در جدول ۲ مقادیر بار عاملی تمامی سؤالات بالای ۰/۴ است که نشان از سهم بالای سؤالات در شکل‌گیری عامل‌ها دارد. همچنین معنی‌داری آزمون بارتلت^۱ (BT) و مقدار مناسب شاخص آماری کیزر-میر-اولکین^۲ (KMO) در سطح اطمینان بیشتر از ۹۹ درصد برای همه عوامل، حاکی از مناسب بودن داده‌های موردنظر برای انجام تحلیل عاملی می‌باشد و می‌توان نتیجه گرفت که کلیه شاخص‌ها برای اندازه‌گیری از اعتبار و اعتماد کافی برخوردار بودند.

۷. یافته‌های پژوهش

جدول ۳ حاوی داده‌های مربوط به آماره‌های توصیفی ویژگی‌های فردی پاسخگویان است.

جدول ۳: توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی پاسخگویان

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
	زن	۲۱۵	۵۷/۸
	مرد	۱۵۷	۴۲/۲
	۱۸ تا ۲۳ سال	۲۴۳	۶۵/۳

1. Bartlet
2. Kaiser-Mayer-Olkin

۲۵	۹۳	۲۴ تا ۲۹ سال	
۶/۷	۲۵	۳۰ تا ۳۵ سال	
۲/۴	۹	۳۰ سال و بیشتر	
۶۹/۱	۲۵۷	کارشناسی	
۲۲/۳	۸۳	کارشناسی ارشد	
۸/۶	۳۲	دکتری	

جدول ۳ نشان می‌دهد، (۵۷/۸ درصد) از پاسخگویان زن و (۴۲/۲ درصد) از پاسخگویان مرد هستند. بیشترین فراوانی سن مربوط به دانشجویانی با محدوده سنی ۱۸ تا ۲۳ سال است. (۶۹/۱ درصد) از جامعه پژوهش دارای تحصیلات کارشناسی، (۲۲/۳ درصد) تحصیلات کارشناسی ارشد و (۸/۶ درصد) دارای تحصیلات دکتری هستند.

جدول ۴: میانگین، انحراف معیار، بیشترین و کمترین متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	بیشترین	کمترین
عوامل سیاسی	۱۱/۹۹	۴/۰۹	۲۰	۴
عوامل اجتماعی	۱۲/۲۲	۳/۷۳	۲۰	۴
عوامل فرهنگی	۱۲/۸۶	۴/۱۲	۲۰	۴
عوامل اقتصادی	۱۴/۲۵	۴/۲۲	۲۰	۴

طبق جدول ۴، میانگین و انحراف معیار نمرات مجموعه سؤالات مربوط به متغیر اهمیت عوامل سیاسی به ترتیب برابر با ۱۱/۹۹ و ۴/۰۹ و میانگین و انحراف معیار متغیر اهمیت عوامل اجتماعی به ترتیب برابر با ۱۲/۲۲ و ۳/۷۳ است. میانگین و انحراف معیار متغیر اهمیت عوامل فرهنگی به ترتیب برابر با ۱۲/۸۶ و ۴/۱۲ و میانگین و انحراف معیار متغیر اهمیت عوامل اقتصادی به ترتیب برابر با ۱۴/۲۵ و ۴/۲۲ به دست آمد. باتوجه به این که میانگین اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تقریباً در حد متوسط ۱۲ است می‌توان گفت که میزان اهمیت این سه عامل، در حد متوسط است؛ اما اهمیت عوامل

اقتصادی از حد متوسط بیشتر است و نسبت به سایر عوامل بیشترین اهمیت را در افزایش سواد حریم خصوصی برخط دارد.

برای اطمینان از نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف^۱ استفاده شده است. در این آزمون اگر سطح معناداری مربوط به آماره‌ی Z کلموگروف-اسمیرنوف از ۰/۰۵ کوچک‌تر باشد فرض صفر رد می‌شود و اگر سطح معناداری از ۰/۰۵ بزرگ‌تر باشد دلیلی برای رد فرض صفر (نرمال بودن متغیرها) وجود ندارد. نتایج مربوط به آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج مربوط به آزمون کلموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال

بودن متغیرها

متغیرها	Z آماره‌ی کلموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری
عوامل سیاسی	۰/۰۴	۰/۰۳
عوامل اجتماعی	۰/۰۶	۰/۰۰
عوامل فرهنگی	۰/۰۷	۰/۰۰
عوامل اقتصادی	۰/۱۰	۰/۰۰

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، با توجه به اینکه سطح معناداری مربوط به آماره‌ی کلموگروف-اسمیرنوف برای هر چهار متغیر از ۰/۰۵ کوچک‌تر شده است، بنابراین هر چهار متغیر توزیع نرمال ندارند و از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شد. برای آزمون مقایسه میزان سواد حریم خصوصی برخط زنان و مردان، از آزمون ناپارامتریک یومن ویتنی^۲ استفاده شد که برای مقایسه وضعیت دو گروه مستقل به کار می‌رود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون یومن ویتنی برای مقایسه میانگین اهمیت عوامل سیاسی،

اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط مرد و زن

متغیر	گروه	تعداد	میانگین رتبه‌ها	مجموع رتبه‌ها	یومن ویتنی	آماره Z	سطح معنی‌داری
-------	------	-------	-----------------	---------------	------------	---------	---------------

1. Kolmogorov-Smirnov
2. Mann-Whitney

عوامل سیاسی	زن	۲۱۴	۱۹۶/۳۴	۴۲۰۱۷/۰۰	۱۴۵۸۶/۰۰	-۲/۱۶۹	۰/۰۳
	مرد	۱۵۷	۱۷۱/۹۰	۳۶۹۸۹/۰۰			
	زن	۲۱۳	۱۹۶/۰۰	۴۱۷۴۷/۵۰			
	مرد	۱۵۷	۱۷۱/۲۶	۲۶۸۸۷/۵۰			
	زن	۲۱۵	۱۹۸/۹۸	۴۲۷۸۰/۰۰			
	مرد	۱۵۷	۱۶۹/۴۱	۲۶۵۹۸/۰۰			
	زن	۲۰۷	۱۸۹/۰۳	۳۹۱۲۹/۵۰			
	مرد	۱۴۳	۱۵۵/۹۱	۲۲۲۹۵/۵۰			

باتوجه به نتایج جدول ۶، مقادیر به دست آمده نشان می‌دهد که سطح معناداری به دست آمده از داده‌های تحقیق پاسخ هر دو گروه زن و مرد به سؤالات مربوط به اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کمتر از ۰/۰۵ است. بدین معنا که تفاوت معناداری در بین زنان و مردان وجود دارد و میانگین رتبه‌ها در هر چهار عامل ذکر شده در مورد زنان بیشتر از مردان است.

به منظور بررسی مقایسه اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط برحسب مقطع تحصیلی دانشجویان از آزمون ناپارامتریک کروسکال والیس^۱ استفاده شد. با استفاده از این آزمون امکان مقایسه مقدار یک شاخص در بین چندین گروه وجود دارد. پیش از استفاده از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه جهت بررسی مفروضه یکسانی واریانس‌ها از آزمون لوین استفاده شد.

جدول ۷. نتایج آزمون کروسکال والیس مربوط به اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط برحسب مقطع تحصیلی

متغیر	مقطع تحصیلی	میانگین رتبه‌ها	کای اسکوئر	درجه آزادی	سطح معناداری
	کارشناسی	۱۷۵/۸۶			

1. Kruskal-Wallis

			۲۰۷/۵۵	کارشناسی ارشد	عوامل سیاسی
			۲۱۱/۲۵	دکتری	
			۱۷۶/۵۲	کارشناسی	
			۱۹۹/۴۵	کارشناسی ارشد	
			۲۲۱/۶۴	دکتری	
			۱۸۴/۷۲	کارشناسی	
			۱۹۲/۸۴	کارشناسی ارشد	
			۱۸۴/۳۸	دکتری	
			۱۶۷/۲۳	کارشناسی	
			۱۹۰/۴۴	کارشناسی ارشد	
			۲۰۴/۸۱	دکتری	

همان‌گونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، نتایج آزمون کروسکال والیس نشان داد، اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط در بین دانشجویان با مقطع تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود دارد؛ اما در مورد عوامل فرهنگی تفاوتی وجود ندارد.

میانگین رتبه‌ها نتایج نشان می‌دهند که با افزایش سطح تحصیلات میزان اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی سواد حریم خصوصی برخط نیز افزایش یافته است. به‌طوری‌که کمترین میزان اهمیت این سه عامل در مقطع تحصیلی لیسانس و بیشترین میزان اهمیت در افراد با مقطع تحصیلی دکتری مشاهده می‌شود.

نتیجه‌گیری

بررسی تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به نگرش دانشجویان نشان می‌دهد که میانگین اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط تقریباً در حد متوسط است؛ اما اهمیت عوامل اقتصادی از حد متوسط بیشتر است و نسبت به سایر عوامل بیشترین اهمیت را در افزایش سواد حریم خصوصی برخط دارد. این نتایج با یافته‌های Wirtz, Lwin & Williams (2007) هم‌راستاست. نتایج آنان نشان داد افزایش نگرانی‌های مالی منجر به افزایش پاسخ‌هایی از قبیل ارائه اطلاعات شخصی

نادرست، استفاده از فناوری‌های حفظ حریم خصوصی و امتناع از خرید می‌شود. علاوه بر این با نتایج تحقیق Bellman, Johnson, Kobrin & Lohse (2004) و Miltgen & Peyrat-Guillard (2014) مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که ارزش‌های فرهنگی بر نگرانی از حریم خصوصی برخط تأثیر دارد. همچنین نتایج نشان داد، مقطع تحصیلی با میزان اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط رابطه معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر می‌توان گفت میانگین میزان اهمیت عوامل ذکر شده در مقاطع تحصیلی مختلف با یکدیگر متفاوت است و هرچه افراد سطح تحصیلات بالاتری داشته باشند به مراتب سطح سواد حریم خصوصی برخط بالاتری دارند و اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط را بیشتر درک می‌کنند. نتایج این پژوهش مطابق با نتایج پژوهش Sheehan (2002) است که بیان کرد افراد با سطح تحصیلات بالاتر بیشتر نگران حریم خصوصی برخط هستند. همچنین با یافته‌های پژوهش عزیزی، رحیمی و احمدی (۱۳۹۹) مبنی بر وجود رابطه مثبت بین سواد حریم خصوصی برخط و مقطع تحصیلی افراد، هم‌راستا است.

در مورد اهمیت هر چهار عامل بررسی شده در پژوهش بین مردان و زنان تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین اهمیت هر چهار عامل در مورد زنان بیشتر از مردان است. در توجیه این نتایج می‌توان اظهار کرد که به خاطر انتظارات فرهنگی و خطرات و پیامدهای بیشتری که برای حریم خصوصی زنان وجود دارد، اهمیت بیشتری برای حفظ آن قائل هستند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش Baruh, Secinti & Cemalcilar, 2017; Moscardelli & Divine, 2007; Sheehan, 1999; & Youn, 2009) که بیان کردند زنان نگرانی بیشتری در مورد حریم خصوصی برخط دارند، هماهنگ است.

در بیان نتایج حاصل از پژوهش حاضر می‌توان گفت بی‌تردید اهمیت عوامل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط، اهمیتی قابل توجهی است؛ اما اینکه چرا از دید دانشجویان این اهمیت در حد متوسطی است، جای تأمل دارد. نکته‌ای که می‌توان بیان کرد، آگاه نبودن آنان از خطرات حریم خصوصی برخط است که موجب پایین بودن میزان سواد حریم خصوصی برخط آنان نیز شده است. آگاهی از

خطراتی که تبعات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را برای فرد به دنبال دارد. خطراتی که آنان را به سمت به دست آوردن مهارتی برای حفظ حریم خصوصی‌شان سوق می‌دهد و دلیل اینکه اهمیت عوامل اقتصادی از سایر عوامل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط بیشتر است، به‌خاطر درصد بالای جرائم اینترنتی است که مربوط به جرائم اقتصادی است و این مطابق پژوهش (سایبانی و کریمی، ۱۳۹۷) است که بیان کردند بیشترین درصد جرائم در فضای مجازی، جرائم مالی هستند. درحالی‌که امنیت مالی افراد از حقوق اساسی فرد محسوب می‌شود که به دلیل انواع خطرات و عدم آموزش صحیح، موردحمله مجرمین مختلف قرار می‌گیرد و یکی از جدی‌ترین دلایلی که سبب شیوع کلاهبرداری در فضای اینترنت شده است، فقدان آگاهی درخصوص رویه‌های حفظ حریم خصوصی و امنیت در میان کاربران این فناوری است؛ بنابراین، در راستای نگرانی‌های اقتصادی به وجود آمده، افراد ممکن است در جهت حمایت از اطلاعات شخصی خود، به سمت بهره‌گیری از سواد حریم خصوصی برخط متمایل شوند.

در رابطه با عوامل سیاسی می‌توان بیان کرد برخی از دولت‌ها با توجیه جلوگیری از اعمال تروریستی، خود را محق می‌دانند تا بر فعالیت‌های سیاسی و پیام‌ها و ارتباطات کاربران اینترنتی نظارت نموده و موارد مشکوک آن را ثبت نمایند. ولی این نظارت بر اشاعه افکار و عقاید سیاسی ممکن است موجب گردد که افراد احساس امنیت سیاسی خود را از دست داده و آنان را به سمت رفتارهایی در جهت حفظ حریم خصوصی برخط بکشاند. چراکه ممکن است آن را تهدیدی برای حریم خصوصی خود به‌شمار آورند. بدین ترتیب اهمیت عوامل سیاسی می‌تواند انگیزه‌های کاربران را برای به دست آوردن سواد حریم خصوصی برخط تحت‌الشعاع قرار دهد و موجب گردد از راهکارهای امنیتی در جهت حفظ حریم خصوصی بهره‌گیرند. همچنین، روابط اجتماعی افراد بر این فرض استوار است که اگر مردم پیوندهای قوی با خانواده، دوستان و آشنایان داشته باشند، افشای اطلاعات شخصی خود را کمتر می‌کنند و یا به سمت راهکارهایی برای حفاظت از اطلاعات‌شان متمایل می‌شوند و در صورت تضعیف روابط اجتماعی و آزادی از قیود اجتماعی، احتمال اینکه نگرانی از عواقب نقض حریم خصوصی‌شان داشته باشند، کمتر

می‌شود. به بیانی دیگر روابط اجتماعی بیشتر موجب تعهد و هم‌نوایی با نظام هنجاری و ارزشی جامعه است (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۶، ص. ۱۱۲)؛ بنابراین انتشار اطلاعاتی که روابط اجتماعی افراد را به خطر می‌اندازد به حداقل ممکن تنزل می‌یابد. برعکس، کسانی که چنین روابط اجتماعی ندارند، نگران این نیستند که روابط اجتماعی خود را به خطر اندازند؛ بنابراین بیشتر احتمال دارد که از حریم خصوصی برخیشان نیز حفاظت نکنند؛ یعنی روابط اجتماعی افراد در جامعه یکی از عواملی است که عواقب بیشتری برای فرد به دنبال دارد و افراد را به متمایل به حفاظت از اطلاعات شخصی کند.

در افزایش سواد حریم خصوصی برخط نقش اجتماع و فرهنگ نیز بی‌بدیل است. هرچند حفظ حریم خصوصی در تمامی جهان دارای اهمیت است ولی در فرهنگ‌های مختلف اهمیت یکسانی ندارد و شکل و نحوه‌ی تنظیم آن می‌تواند وابسته به بافت فرهنگی زندگی انسانی باشد. فرهنگ به‌عنوان بستر حرکت جوامع و الگوهایی که انعکاس‌دهنده ارزش‌ها، سنت‌ها و هنجارهای پایدار جامعه‌اند در مباحث امنیت در فضای مجازی بایستی مورد توجه باشد. برای این منظور می‌توان فرهنگ‌سازی حفظ حریم خصوصی را وارد نظام آموزشی خود چه در مدارس و چه در دانشگاه و مراکز علمی کرد. محیط آموزشی بخش اعظمی از زندگی یک فرد را به خود اختصاص می‌دهد؛ بنابراین نقش مهمی در تکوین شخصیت فرد و نهادینه شدن بسیاری از هنجارها در درون فرد دارد. بدین ترتیب عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی می‌تواند در میزان سواد حریم خصوصی برخط مؤثر باشد و انگیزه‌ی کاربران را برای به دست آوردن سواد حریم خصوصی برخط تحت‌الشعاع قرار دهد. درواقع آگاهی از خطرات و اهمیت این عوامل می‌تواند افراد را در جهت بهره‌گیری از سواد حریم خصوصی برخط ترغیب کند و از طرفی دیگر منجر به برنامه‌ریزی بهتر و دقیق‌تر توسط دست‌اندرکاران ذی‌ربط، برای اصلاح و بهبود سیاست‌های آموزشی، حمایتی و رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت‌شان گردد.

پیشنهادات

۱. با توجه به اهمیت عوامل فرهنگی و اجتماعی، می‌توان با ایجاد شرایط و زمینه‌های اجتماعی و با تکیه بر فرهنگ‌سازی احترام به حفظ حریم خصوصی در جهت بهره‌گیری افراد از سواد حریم خصوصی برخط اقدام کرد.
۲. تنظیم برنامه‌های آموزشی برای تمامی اقشار متناسب با دنیای دیجیتال و استفاده از تجارب کشورهای پیشگام در این زمینه، جهت ارتقای سطح سواد حریم خصوصی برخط شهروندان می‌تواند مؤثر باشد.
۳. با توجه به این که اهمیت عوامل اقتصادی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط از دید دانشجویان عامل مهمی به شمار می‌آید، پیشنهاد می‌شود در زمینه آگاهی‌رسانی از خطرات اقتصادی به کاربران اینترنت اقدامات مؤثری صورت گیرد.
۴. پیشنهاد می‌شود که در مطالعات آتی اهمیت عوامل فرهنگی در افزایش سواد حریم خصوصی برخط در جوامع متنوع‌تری از فرهنگ ایرانی و با لحاظ کردن سازه‌هایی همچون تفاوت‌های نسلی مورد توجه قرار گیرد.

سپاسگزاری

از تمامی دانشجویان دانشگاه رازی که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کتابنامه

- امانی کلاریجانی، امرالله (۱۳۹۶). فضای مجازی و واکاوی سیاست‌های پیشگیرانه در کنترل آسیب‌های اجتماعی نوپدید. *رهیافت پیشگیری*، (۱)، صص. ۸۹-۱۰۵.
- باستانی، سوسن و لولایی، فاطمه (۱۳۹۱). کاربری رسانه‌ها و رفتار سیاسی دانشجویان دانشگاه تهران با تأکید بر نقش اینترنت. *فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی*، ۱ (۳)، صص. ۳۸-۷.
- بخشایشی بایقوت، محرم و حیدری منور، حسین (۱۳۹۶). حریم خصوصی در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی. *مطالعات بین‌المللی پلیس*، ۷ (۲۹)، صص. ۲۰۷-۲۳۲.
- جلالی فراهانی، امیرحسین (۱۳۸۴). پیشگیری وضعی از جرائم سایبر در پرتو موازین حقوق بشر. *فصلنامه فقه و حقوق*، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۲ (۶)، صص. ۱۶۲-۱۳۳.
- رحمدل، منصور (۱۳۸۴). حق انسان بر حریم خصوصی. *مجله حقوقی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران*، ۷۰، صص. ۱۱۹-۱۴۶.
- رحیمی، صالح؛ احمدی، وکیل و عزیزی، زهره (۱۳۹۹). نقش و جایگاه سواد حریم خصوصی برخط در حفاظت از اطلاعات شخصی. *فصلنامه امنیت پژوهی*، ۱۹ (۶۹)، صص. ۸۱-۹۸.
- زرکلام، ستار (۱۳۸۶). حریم خصوصی ارتباط اینترنتی (مطالعه در حقوق ایران و اتحادیه اروپا). *معارف اسلامی و حقوق*، ۸ (۱)، صص. ۱۷۳-۱۹۶.
- سایبانی، علیرضا و کریمی، اصغر (۱۳۹۷). سیاست جنایی ایران درخصوص جرائم مالی رایانه‌ای. *مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه*، ۴ (۱)، صص. ۱۴۲-۱۲۴.
- سیاسی‌راد، فرزانه و بیچرانلو، عبدالله (۱۳۹۶). الگوهای به‌کارگیری راهبردهای سواد حریم خصوصی آنلاین؛ مطالعه موردی کاربران دختر اینستاگرام. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران*، ۱۰ (۳)، صص. ۱۲۵-۱۵۱.
- عبداللهیان، حمید و حقگوئی، احسن (۱۳۸۸). تبیین رابطه کاربری اینترنت و مشارکت سیاسی در ایران. *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۱۰ (۴)، صص. ۴۱-۱.
- عزیزی، زهره، رحیمی، صالح و احمدی، وکیل (۱۳۹۹). بررسی میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان دانشگاه رازی. *توسعه آموزش جندی شاپور*، ۱۱ (۳)، صص. ۴۷۲-۴۸۴.
- فتحی، یونس و شاهمرادی، خیراله (۱۳۹۶). گستره و قلمرو حریم خصوصی در فضای مجازی. *حقوقی دادگستری*، ۸۱ (۹۹)، صص. ۲۲۹-۲۵۲.

کیانی چلمردی، احمدرضا؛ زردی گیگلو، بهمن و خاکدال، سعید (۱۳۹۵). بررسی خصوصیات روان‌سنجی مقیاس جهت‌گیری حریم خصوصی اینترنتی در دانشجویان. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۶ (۲۴)، صص. ۷۵-۸۸.

منافی، سعید و رضایت‌پور، زینب (۱۳۹۷). حریم خصوصی در شبکه‌های اجتماعی. تهران: عترت نو.

میرزایی، ابراهیم؛ احمدی، یعقوب؛ بخارایی، احمد و نایی، هوشنگ (۱۳۹۶). قانون‌گریزی و پیوندهای اجتماعی: (مطالعه موردی: شهر اهواز). *جامعه پژوهی فرهنگی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، ۸ (۳)، صص. ۳۱-۶۶.

نکویی مهر، نفیسه و حسینی‌فر، عاطفه (۱۳۹۷). حفظ حقوق شهروند مجازی در راستای منشور حقوق شهروندی. *پژوهش‌های اخلاقی*، ۹ (۱)، صص. ۲۲۹-۲۴۲.

Acquisti, A. & Grossklags, J. (2004). Privacy Attitudes and Privacy Behavior. *The Economics of Information Security*, L.J. Camp and S. Lewis, eds., Kluwer, 165-178.

Baruh, L., Secinti, E., & Cemalcilar, Z. (2017). Online privacy concerns and privacy management: A meta-analytical review. *Journal of Communication*, 67, 26-53.

Bellman, S.; Johnson, E.J.; Kobrin, S.J. & Lohse, G.L. (2004). International Differences in Information Privacy Concerns: A Global Survey of Consumers. *The Information Society*, 20 (5), 313-324.

Cofone, I.N. (2015). The value of privacy: Keeping the money where the mouth is. In 14th Annual Workshop on the Economics of Information Security (WEIS), 1-31.

Debatin, B. (2011). *Ethics, privacy, and self-restraint in social networking*. In S. Trepte & L. Reinecke (Eds.), *Privacy online* (pp. 47-60). Berlin, Germany: Springer.

Dinev, T. & Hart, P. (2004). Internet privacy concerns and social awareness as determinants of intention to transact. *International Journal of Electronic Commerce*, 10 (2), 7-29.

Miltgen, C. L. & Peyrat-Guillard, D. (2014). Cultural and generational influences on privacy concerns: a qualitative study in seven European countries. *European Journal of Information Systems, Palgrave Macmillan*, 23(2), 103-125.

Moscardelli, D. M., & Divine, R. (2007). Adolescents' concern for privacy when using the internet: An empirical analysis of predictors and relationships with privacy-protecting behaviors. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 35, 232-252.

Rotman, D. (2009). Are you looking at me? Social media and privacy literacy. Poster presented at the iConference, Chapel Hill, NC. February 8-11.

Sheehan, K. B. (1999). An investigation of gender differences in on-line privacy concerns and resultant behaviors. *Journal of Interactive Marketing*, 13 (4), 24-38.

- Sheehan, K. B. (2002). Toward a typology of internet users and online privacy concerns. *The Information Society*, 18 (1), 21-32.
- Trepte, S.; Teutsch, D.; Masur, P.K.; Eicher, C.; Fischer, M.; Hennhöfer, A. & Lind, F. (2015). Do people know about privacy and data protection strategies? Towards the 'online privacy literacy scale' (OPLIS). In Gutwirth, S., Leenes, R. and de Hert, P. (Eds), *Reforming European Data Protection Law*, Springer, Dordrecht. 333-365.
- Veghes, C.; Orzan, M.; Acatrinei, C. & Dugulan, D. (2012). Privacy literacy: what is and how it can be measured? *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 14 (2), 704 – 712.
- Weinberger, M. & Bouhnik, D. (2018). Place determinants for the personalization-privacy tradeoff among students. *Issues in Informing Science and Information Technology*, 15, 79-95.
- Weinberger, M.; Bouhnik, D., & Zhitomirsky-Geffet, M. (2017). Factors affecting students' privacy paradox and privacy protection behavior. *Open Information Science*, 1 (1), 1-18.
- Weinberger, M.; Zhitomirsky-Geffet, M. & Bouhnik, D. (2017). Factors affecting users' online privacy literacy among students in Israel. *Online Information Review*, 41 (5), 655-671.
- Wirtz, J., Lwin, M. O. & Williams, J. D. (2007). Causes and consequences of consumer online privacy concern. *International Journal of Service Industry Management*, 18 (4), 326–348.
- Youn, S. (2009). Determinants of Online Privacy Concern and Its Influence on Privacy Protection Behaviors Among Young Adolescents. *The Journal of Consumer Affairs*, 43 (3), 389-418.